

INTERVJU S POVODOM - U ZAŠTITI NA RADU VRIJEDI ONA NARODNA, BOLJE SPRIJEČITI NEGO LIJEČITI!

Goran Beroš, voditelj Službe za nadzor zaštite na radu u Sektoru inspekcije rada Državnog inspektorata

Od 1. travnja 2019. godine započeo je s radom Državni inspektorat kao središnje tijelo državne uprave, unutar kojeg je objedinjen rad inspeksijskih službi. Značajna je i važna uloga inspektora rada u području zaštite na radu, jer isti nadziru primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuju odnosi između poslodavaca i radnika u području zaštite na radu. Uz obveze propisa-

ne poslodavcima u odnosu prema radnicima, inspektori rada u području zaštite na radu nadziru i propisane obveze u odnosu prema osobama koje nisu u radnom odnosu s poslodavcem, odnosno volonterima, osobama koje se nalaze na stručnom osposobljavanju za rad, učenicima i studentima na praktičnoj obuci, osobama koje rade u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere, kao i poslovnim suradnicima, službenicima, korisnicima usluga i drugim osobama koje dolaze u prostorije i prostore poslodavaca. Posebno nadziru primjenu propisa koji se odnose na obveze poslodavca propisane za rad maloljetnika, žena, trudnica, radnica koje su nedavno rodile, radnica koje doje dijete, invalida i drugih osoba za koje su propisane posebne mjere zaštite. Dalje, nadziru zakonitost rada osoba koje su ovlaštene za obavljanje poslova zaštite na radu te investitore, vlasnike građevina, koncesionare i druge osobe za koje se izvode radovi, u izvršavanju propisanih obveza u provođenju mjera zaštite na radu u tijeku projektiranja građevina, u tijeku izgradnje, odnosno u tijeku izvođenja radova.

O aktualnim pitanjima iz djelokruga inspekcije zaštite na radu razgovarali smo s Goranom Berošem, voditeljem Službe za nadzor zaštite na radu na gradilištima i u rizičnim djelatnostima u Sektoru inspekcije rada Državnog inspektorata.

SIGURNOST: Kako biste ocijenili aktualno stanje u području zaštite na radu u Hrvatskoj?

BEROŠ: Svrha Zakona o zaštiti na radu je sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti te bolesti u vezi s radom.

Zaštita na radu je sustav pravila, načela, mjera, postupaka i aktivnosti, čijom se organiziranom primjenom ostvaruje i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu, s ciljem sprječavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijalnih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom.

Inspekcijskim nadzorima utvrđeno je da je u 2018. godini ukupno stradalo 1.775 osoba, od kojih je kod 44 osoba na prostorima poslodavaca utvrđena smrt, od čega 7 osoba nisu bile radnici ni osobe na radu, 13 osoba je umrlo na prostorima poslodavaca od bolesti, a preostale 24 poginule osobe bile su: 2 vlasnika obrta, 20 radnika poslodavaca te 2 radnika koji nisu imali zasnovan radni odnos.

U 2019. godini ukupno su stradale 982 osobe, od toga je kod 53 osoba na prostorima poslodavaca utvrđena smrt, od čega 7 osoba nisu bile radnici ni osobe na radu, a 16 osoba je umrlo na prostorima poslodavaca od bolesti. Preostale 30 poginule osobe bili su: 1 vlasnik obrta; 25 radnika; 3 radnika nisu imali zasnovan radni odnos; 1 maloljetni učenik na stručnoj praksi.

U 2020. godini ukupno je stradala 801 osoba, od toga je kod 72 osobe na prostorima poslodavaca utvrđena smrt, od čega 10 osoba nisu bile radnici ni osobe na radu, a 32 su osobe umrle na prostorima poslodavaca od bolesti. Preostalih 30 poginulih osoba bili su: 1 vlasnik obrta; 26 radnika; 3 radnika koji nisu imali zasnovan radni odnos.

U razdoblju od 2018. do 2020. godine, na temelju podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (dalje: HZJZ), Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (dalje: HZZO) i podataka o obavljenim inspekcijskim nadzorima u povodu ozljeda na prostorima i u prostorijama poslodavaca, zabilježen je pad ukupnog broja prijavljenih ozljeda, ali je broj smrtnih ozljeda na mjestu rada

i dalje velik, posebice u građevinarstvu, gdje se u razdoblju od 2018. do 2020. godine broj smrtnih ozljeda povećao za 75 %.

Najčešći uzroci smrtnih ozljeda su: izvođenje radne operacije na način protivan pravilima zaštite na radu, loša organizacija rada te pomanjkanje zaštite od pada s visine.

U skladu s navedenim, potrebno je pojačati aktivnosti na osvješćivanju poslodavaca u provođenju općih načela prevencije, osigurati uvjete za stručni rad stručnjaka zaštite na radu te dnevnu provedbu unutarnjeg nadzora nad primjenom pravila zaštite na radu.

SIGURNOST: Pandemija COVID-19 utjecala je na radno okruženje u svim sektorima, kako se to odrazilo na rad inspekcije zaštite na radu?

BEROŠ: Inspekcija rada za nadzor u području zaštite na radu obavljala je sve poslove iz svoje nadležnosti bez zastoja, u skladu s prioritetima i s Odlukom o organizaciji rada, rasporedu rada i radnog vremena u Državnom inspektoratu za vrijeme trajanja epidemije bolesti COVID-19, uz poštovanje općih protuepidemijskih mjera i posebnih preporuka i uputa HZJZ-a. Državni inspektorat osigurao je svim inspekcijskim službama potrebnu zaštitnu opremu.

SIGURNOST: Na problem trenda rasta broja radnika s akutnim ili kroničnim bolestima u prostorijama ili na prostorima poslodavaca te teškim ozljedama i smrtnim ishodima, u svojem izvješću za 2018. godinu upozorio je Inspektorat rada te zatražio od ministarstava nadležnih za rad i zdravlje da poduzmu odgovarajuće mjere za smanjenje ovih pojava. Je li nešto poduzeto ili se i dalje bilježe negativni trendovi?

BEROŠ: U razdoblju od 2018. do 2020. godine, broj umrlih na prostoru poslodavca od akutnih i kroničnih bolesti povećan je za 146 %. Poslodavac je obvezan osigurati radniku zdravstvenu zaštitu primjerenu rizicima za sigurnost i zdravlje kojima je izložen na radu, u skladu s posebnim propisima koji uređuju mjere zdravstvene zaštite u vezi s radom, a zdravstvena zaštita se ostvaruje suradnjom poslodavca, ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu te radnika s izabranim specijalistom medicine rada.

Jednako tako, radi osiguranja zdravstvenog nadzora primjerenog rizicima za sigurnost i zdravlje na radu kojima je izložen radnik, poslodavac je obavezan radniku, jednom u pet godina, na njegov zahtjev osigurati zdravstveni pregled. Mišljenja smo da bi jačanje aktivnosti medicine rada na mjestu rada pridonijelo boljem zdravlju radnika s ciljem sprječavanja ili smanjenja bolesti u vezi s radom.

SIGURNOST: Što je utvrđeno nadzorom inspekcije na prostorima poslodavaca u vezi sa smrtnim događajem?

BEROŠ: Kao što je spomenuto, najčešći uzroci smrtnih ozljeda su izvođenje radne operacije na način protivan pravilima zaštite na radu, loša organizacija rada i pomanjkanje zaštite od pada s visine. Na temelju navedenog može se zaključiti da poslodavci ne provode zaštitu na radu na temelju općih načela prevencije, u skladu s odredbom članka 11. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.; dalje: ZZR).

SIGURNOST: Kakva je situacija s kadrovskom ekipiranošću, u kojoj je fazi informatizacija inspekcije te kakva je suradnja s drugim inspekcijama i subjektima?

BEROŠ: Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Državnog inspektorata (u daljnjem tekstu: Inspektorat) planiran je broj potrebnih državnih službenika i namještenika za obavljanje poslova i zadataka iz djelokruga Inspektorata, a obavljanje inspekcijskih poslova sistematizirano je Pravilnikom o unutarnjem uredu Državnog inspektorata.

Od navedenog ukupno planiranog broja izvršitelja na radnim mjestima s ovlastima obavljanja inspekcijskih poslova iz područja zaštite na radu, na dan 1. siječnja 2021. godine u Inspektoratu je raspoređeno 77 % izvršitelja od planiranog, sistematiziranog broja izvršitelja.

Godišnjim programom rada Državnog inspektorata, te pojedinih inspekcija, utvrđuje se najmanji broj, struktura i prioriteti obavljanja inspekcijskih nadzora nad primjenom propisa iz djelokruga inspekcija, provedba obveznih monitoringa u skladu s europskim propisima, provedba koordiniranih inspekcijskih nadzora te zajednički poslovi koje će obavljati inspektori Državnog in-

spektorata u suradnji s drugim inspekcijama koje djeluju prema posebnim propisima.

Informacijski sustav inspekcije rada kontinuirano se razvija. Povezan je s bazama podataka nekih tijela državne uprave, a inspektorima je omogućen pristup elektroničkim platformama Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine te Hrvatskog zavoda za norme.

SIGURNOST: Cjeloživotno učenje jedno je od ključnih područja za učinkovitost u radu državnih službenika. Koji su planovi stručnog usavršavanja inspektora zaštite na radu?

BEROŠ: Stalno usavršavanje inspektora rada kroz usvajanje zakonske regulative iz područja zaštite na radu i novih vještina planirano je Strateškim planom Državnog inspektorata za razdoblje 2020. – 2022., a Godišnjim programom rada Državnog inspektorata te pojedinih inspekcija, utvrđen je i plan edukacije s ciljem poboljšanja kvalitete i ujednačavanja rada inspektora.

Najčešće teme edukacije povezane su s obavljanjem inspekcijskih nadzora i primjenom odredbi posebnih poglavlja Zakona o zaštiti na radu (nadzorni uređaji, medicina rada, stres na radu, radna oprema) uz prezentaciju primjera iz prakse. Isto tako, jedan od načina edukacije je i sudjelovanje inspektora rada na seminarima i stručnim skupovima.

SIGURNOST: Od 2018. godine zabilježen je pad ukupnog broja prijavljenih ozljeda na radnim prostorima, ali je broj smrtnih ozljeda na mjestu rada i dalje velik. Poštuju li poslodavci procedure i obvezu o prijavi ozljeda na radu inspekciji?

BEROŠ: Odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 94/18.) koje su stupile na snagu 1. studenog 2018. izmijenjene su odredbe članka 65. koje propisuju obvezu poslodavcima da obavještavaju tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o ozljedama na prostorima i u prostorijama u kojima obavljaju rad. U skladu s izmjenama, poslodavci od 1. studenog 2018. više nisu obvezni odmah obavijestiti nadležno tijelo o teškim ozljedama osoba, već su obvezni odmah obavijestiti o smrtnim ozljedama i ozljedama radnika i osoba na radu zbog kojih je tim osobama pružena hitna medicinska pomoć i zbog kojih su zadržane na liječenju u zdravstvenoj ustanovi.

U odnosu na 2018. godinu, inspektori rada su u 2020. godini izrekli 60 % manje novčanih kazni na mjestu izvršenja prekršaja zbog propusta poslodavaca u obavješćivanju tijela nadležnog za inspekcijski nadzor o ozljedama nastalim u prostorijama ili na prostorima u kojima poslodavci obavljaju rad.

SIGURNOST: Koji su najčešći propusti u organizaciji i provedbi mjera zaštite na radu?

BEROŠ: Inspektori rada u području zaštite na radu najčešće su utvrđivali nepravilnosti koje ću nabrojati redom prema učestalosti:

- neispravnost na sredstvu rada ili osobnoj zaštitnoj opremi na mjestu rada, zbog kojih postoje rizici za život i zdravlje radnika ili osoba na radu
- rad radnika koji nije na propisani način osposobljen za rad na siguran način, a da poslodavac nije osigurao neposredni nadzor osposobljenog radnika
- poslodavac nije procijenio rizike prisutne prilikom obavljanja poslova na mjestu rada
- rad radnika na poslovima s posebnim uvjetima rada, a da poslodavac nije utvrdio na propisani način ispunjava li radnik propisane uvjete
- neredovito obavljanje pregleda i ispitivanja sredstava rada zbog utvrđivanja jesu li na njima primijenjena pravila zaštite na radu i jesu li nastale promjene zbog kojih je ugrožen život i zdravlje radnika
- neizvršavanje propisanih obaveza organiziranja i osiguravanja pružanja prve pomoći radnicima i drugim osobama do pružanja hitne medicinske pomoći ili do prijema u zdravstvenu ustanovu te omogućavanje postupanja javne službe hitne medicinske pomoći
- provođenje radnih postupaka bez planiranja, pripreme i razrade tehnologije na način da se ne ugrožava život i zdravlje radnika te dopuštanje pristupa na mjesta rada radnicima i osobama na radu koje nisu dobile odgovarajuće upute o specifičnim i povećanim rizicima
- neizvršavanje obaveze da pristup mjestima rada na kojima se obavljaju poslovi s posebnim uvjetima rada imaju samo radnici

koji su dobili pisane upute za rad na siguran način i osobnu zaštitnu opremu čija obavezna uporaba proizlazi iz procjene rizika

- neizvršavanje obaveze o provođenju zabrane zlouporabe alkoholnih pića i sredstava ovisnosti na mjestu rada prikladnim mjera
- neizvršavanje obaveze obavješćivanja inspekcije rada o smrtnoj ili teškoj ozljedi nastaloj u prostoriji ili na prostoru u kojem poslodavac obavlja rad u propisanom roku.

SIGURNOST: Kako ocjenjujete funkcioniranje pravosuđa o pitanju prijava inspekcije zaštite na radu?

BEROŠ: Inspektor rada je obavezan, na temelju zapisnikom utvrđenih činjenica o povredi propisa za koje je propisana prekršajna kazna, naplatiti novčanu kaznu na mjestu počinjenja prekršaja, izdati obavezan prekršajni nalog, izdati prekršajni nalog, odnosno podnijeti optužni prijedlog za pokretanje prekršajnog postupka.

Prekršajne mjere čine 15 % od ukupnog broja poduzetih inspekcijskih mjera. Od ukupnog broja prekršajnih mjera, 80 % odnosi se na izrečene novčane kazne na mjestu počinjenja prekršaja, a od ukupnog iznosa izrečenih novčanih kazni naplaćeno je oko 70 %. Naplata novčanih kazni izrečenih obaveznim prekršajnim nalogom ili prekršajnim nalogom je oko 2 %.

U slučaju kada okrivljenik podnese prigovor na obvezni prekršajni nalog ili prekršajni nalog, inspektor rada je obavezan, bez odgode, prigovor zajedno sa spisom predmeta dostaviti općinskom prekršajnom sudu nadležnom prema mjestu počinjenja prekršaja.

U slučaju kad je za povredu propisana prekršajna kazna, za koju nije propisana mogućnost naplate novčane kazne na mjestu počinjenja prekršaja ni izdavanje obaveznog prekršajnog naloga ni izdavanje prekršajnog naloga ili inspektor nije u propisanom roku izdao prekršajni nalog, inspektor rada obavezan je podnijeti optužni prijedlog mjesto nadležnom općinskom prekršajnom sudu.

Od ukupnog broja dostavljenih obaveznih prekršajnih naloga ili prekršajnih naloga i podnesenih optužnih prijedloga općinskom prekršajnom sudu,

prema dostupnim podacima za 2020. godinu, za primljeno je oko 12 % odluka sudova o prekršajnom postupku, od čega približno 25 % presuda kojim se okrivljenik oslobađa optužbe i kojim se okrivljenik proglašava krivim, a oslobađa od kazne.

SIGURNOST: Koliko bilježite podnesaka radnika, povjerenika radnika za zaštitu na radu, radničkih vijeća, sindikata i drugih pravnih i fizičkih osoba o uočenim nezakonitostima u području zaštite na radu?

BEROŠ: Na temelju izvješća o radu inspekcije rada za nadzor u području zaštite na radu, za razdoblje od 2018. do 2020. godine, od ukupnog broja inspekcijskih nadzora 10 % nadzora odnosi se na nadzore u povodu predstavki.

SIGURNOST: Mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća čine gotovo 93 % svih poduzeća u EU-u, a slična je situacija i u Hrvatskoj. Često im manjka znanja i resursa za ispunjavanje zahtjeva u pogledu sigurnosti i zdravlja na radu, zbog čega se suočavaju s poteškoćama pri provedbi odgovarajućih mjera o sigurnosti i zdravlju na radu. Kako to promijeniti?

BEROŠ: U ispunjavanju propisa o zaštiti na radu potrebno je i nadalje pružati praktičnu potporu mikro, malim i srednjim poduzećima, osobito razvojem i dostupnošću praktičnih alata za procjenu rizika, kao što su internetski interaktivni alati za procjenu rizika u pojedinim djelatnostima i sektorima koji se razvijaju uz podršku Europske agencije za sigurnost i zdravlje na radu (OIRA alati) i provođenjem edukacija poslodavaca i radnika, s težištem na djelatnostima s povećanim stopama ozljeda na radu i profesionalnih bolesti, održavanjem stručnih skupova, radionica i sl., provođenjem kampanja u skladu s kampanjama Europske agencije za sigurnost i zdravlje na radu; izradom vodiča sigurnosti, smjernica i uputa dostupnih na mrežnim stranicama ministarstva nadležnog za rad, s ciljem provedbe odgovarajućih mjera koje će pridonijeti smanjivanju rizika, bolovanja, ozljeda i profesionalnih bolesti.

SIGURNOST: U Hrvatskoj je u posljednje tri godine povećan broj poginulih radnika na radnom mjestu, posebice u građevinarstvu, gdje se od 2018. broj ozljeda sa smrtnim ishodom povećao za čak 75 %. Koji su razlozi takvih negativnih pokazatelja?

BEROŠ: Na temelju podataka Državnog zavoda za statistiku, znatno je pojačan obujam građevinskih radova, a jedan od čimbenika su i radovi na obnovi, što je sigurno jedan od razloga povećanja smrtnih ozljeda u građevinarstvu. Najveći broj smrtnih ozljeda dogodio se kod mikro i malih poslodavaca. Mikro i mali poslodavci su, u pravilu, prepušteni sami sebi, nemaju odgovarajuću stručnu pomoć za učinkovito upravljanje i kontrolu primjene zaštite na radu i nisu dovoljno osviješteni o značenju prevencije u području sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu. Jedna od mjera za smanjenje smrtnih ozljeda svakako je i povećanje obavljanja inspekcijskih nadzora u djelatnostima s povećanim stopama ozljeda na radu te profesionalnih bolesti.

SIGURNOST: Uz klasične ozljede na radu, dugoročni problem predstavljaju psihosocijalni rizici, mišićno-koštani poremećaji, rast oboljelih od raka i drugih bolesti povezanih s radom. Na velikom broju radnih mjesta prisutan je barem jedan čimbenik psihosocijalnih rizika unutar organizacije. Zašto se procjenama rizika ne evidentiraju takvi rizici i mjere prevencije, i kako to promijeniti?

BEROŠ: Procjena rizika mora odgovarati postojećim opasnostima, štetnostima odnosno naporima, a pri procjenjivanju rizika moraju se uvažiti provedbeni propisi iz zaštite na radu (kao što su propisi za osobnu zaštitnu opremu, ručno prenošenje tereta, za rad sa zaslonima, za radnu opremu, za fizikalna, kemijska i biološka štetna djelovanja) te smjernice iz zaštite na radu (kao što su smjernice o procjeni kemijskih, fizikalnih i bioloških štetnih djelovanja i industrijskih procesa opasnih ili štetnih za sigurnost i zdravlje trudnica, žena koje su rodile ili doje).

Dodao bih da je u tijeku izrada novog Pravilnika o zaštiti radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima, a jedan od prijedloga je i da se Pravilnikom definira upitnik za procjenu psihosocijalnih rizika s uputama za interpretaciju upitnika za procjenu psihosocijalnih rizika.

SIGURNOST: Dužnost je Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje dostavljati obavijesti inspekciji o utvrđenoj profesionalnoj bolesti kao i u slučaju obavijesti ordinacije medicine rada o

osnovanoj sumnji u profesionalnu bolest radnika. Koliko je to prisutno u praksi?

BEROŠ: S HZZO-om je uspostavljena odlična suradnja u razmjenjivanju podataka o zaprimljenim prijavama o ozljedama na radu i profesionalnim bolestima. Sve prijave dostavljaju se elektroničkim putem uz odgovarajuću autentifikaciju i autorizaciju korisnika.

SIGURNOST: **Kako ocjenjujete normativnu regulativu u području zaštite na radu, je li ona prenormirana ili podnormirana, koliko učestala izmjena propisa utječe na njihovu provedbu i propuste te na ukupno stanje u području zaštite na radu?**

BEROŠ: Stalno unapređivanje područja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu s ciljem sprječavanja nezgoda, ozljeda na radu i profesionalnih bolesti radnika te promicanje sigurnog i zdravog radnog okruženja tijekom cijelog radnog vijeka, utemeljeno je na međunarodnim i europskim propisima i smjernicama, kao i ugrađeno u nacionalno zakonodavstvo i provedbene propise.

Zakonom o zaštiti na radu u pravni poredak Republike Hrvatske prenesene su Direktive Europske unije koje se odnose na poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika, osobito ranjivih skupina radnika, radnika zaposlenih na određeno radno vrijeme ili u privremenom radnom odnosu te o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima na privremenim ili pokretnim gradilištima. Nadalje, tim Zakonom uređen je sustav zaštite na radu u Republici Hrvatskoj, a osobito nacionalna politika i aktivnosti, opća načela prevencije i pravila zaštite na radu, obveze poslodavca, prava i obveze radnika i povjerenika radnika za zaštitu na radu, djelatnosti u vezi sa zaštitom na radu te nadzor i prekršajna odgovornost. Svrha je sustavno unapređivanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom te su stoga tim Zakonom propisana „opća načela sprječavanja rizika na radu i zaštite zdravlja, pravila za uklanjanje čimbenika rizika i postupci osposobljavanja radnika te postupci obavješćivanja i savjetovanja radnika i njihovih predstavnika s poslodavcima i njihovim ovlaštenicima“, kao i „dodatni uvjeti zaštite posebno osjetljivih skupina radnika i osoba na radu od, za njih, specifičnih rizika“.

Budući da je područje sigurnosti i zaštite zdravlja na radu sastavni dio svih radnih, proizvodnih i upravnih procesa, ono je uređeno i drugim zakonima: Zakonom o radu, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o mirovinskom osiguranju, Zakonom o listi profesionalnih bolesti, Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, Zakonom o obveznom zdravstvenom nadzoru radnika profesionalno izloženih azbestu, Zakonom o zaštiti od buke, Zakonom o zaštiti od požara.

Nakon donošenja Zakona o zaštiti na radu, na snazi su ostali propisi koji nisu u suprotnosti s odredbama toga Zakona, određeni podzakonski akti stavljeni su izvan snage, a doneseni su novi iz nadležnosti ministra za rad te se očekuje donošenje preostalih podzakonskih akata propisanih Zakonom iz djelokruga ministra nadležnog za zdravstvo, kao i sektorskih propisa koji su u djelokrugu nadležnih ministarstva koji se donose uz suglasnost ministra nadležnog za rad.

Članstvom u Europskoj uniji Republika Hrvatska obvezna je dodatno poticati poboljšanje uvjeta u području zaštite na radu i usklađivati uvjete s obvezujućim pravnim aktima Europske unije (direktive, uredbе, odluke) te konvencijama Međunarodne organizacije rada.

Razvidno je da je hrvatski zakonodavni okvir u potpunosti usklađen s europskim i međunarodnim propisima te je do sada u cijelosti pratio propise i smjernice u području zaštite na radu i prilagođavao svoje zakonodavstvo. Taj trend se ne može zaustaviti, a težište će biti na pojednostavnjivanju zakonodavstva gdje god je to moguće i prikladno s ciljem uklanjanja nepotrebnih administrativnih opterećenja uz istodobno očuvanje visoke razine zaštite zdravlja i sigurnosti radnika.

Provedbu zakonodavnog okvira potrebno je neprestano nadopunjavati praktičnim smjernicama i uputama za poslodavce i radnike, osobito s obzirom na potrebe koje proizlaze iz analize pokazatelja o ozljedama na radu, profesionalnim bolestima i smrtnim slučajevima, uvjete rada u brzom tehnološkom napretku, kao i s obzirom na specifičnosti u pojedinim sektorima i djelatnostima.

Nadzor provedbe zakonodavnog okvira iznimno je važan za rad inspekcije rada nadležne za zaštitu na radu te je potrebno zadržati dosadašnju

kvalitetu i stručnost, a posebno značajno je, prema mogućnostima, brojčano ojačati ovu inspekciju.

Uz sve spomenuto, smatram da treba promijeniti način i kriterije za stjecanje naziva stručnjaka zaštite na radu, kao i kriterije za stjecanje ovlaštenja za obavljanje poslova zaštite na radu, jer to su osobe, pravne ili fizičke, koje izravno upravljaju rizicima bitnima za sigurnost i zdravlje radnika te moraju biti nositelji sustava zaštite na radu.

SIGURNOST: Samozaposlene osobe čine 16,4 % ukupnog broja zaposlenih unutar EU-a, a u Hrvatskoj njihov je udio 11,1 %. Uzimajući u obzir da mnoge samozaposlene osobe rade u visokorizičnim sektorima Preporukom Vijeća EU o samozaposlenima, države članice potiču se na promicanje njihove sigurnosti i zdravlja te njihovo uključivanje u područje primjene nacionalnog zakonodavstva. Upozorava se da „samozaposleni radnici, bez obzira na to rade li sami ili uz zaposlenike, mogu biti izloženi rizicima za zdravlje i sigurnost sličnim onima koje doživljavaju zaposlenici“. Međutim, u našem zakonu obveze samozaposlenih osoba minimizirane su. Što je potrebno mijenjati?

BEROŠ: Veliki izazov su nova zanimanja i nove metode rada, sve veći broj novih vrsta radnih mjesta i oblika rada (primjerice; digitalni rad, rad mnoštva mrežnih radnika, rad na zahtjev, ekonomija dijeljenja i ekonomija na platformi), kao i veliki broj samozaposlenih osoba. Međutim, mjere zaštite na radu i zakonodavstvo o sigurnosti i zaštiti zdravlja radnika, uključujući i primjenu tog zakonodavstva, često ne idu ukorak s tim promjenama. Poznato je da Vijeće Europske unije, s ciljem uklanjanja rizika i zaštite zdravlja radnika te osobito pomoći mikro, malim i srednjim poslodavcima u provođenju zaštite na radu, traži da Europska komisija donese novi Strateški okvir za područje sigurnosti i zdravlja na radu za razdoblje 2021.-2027., a države članice EU-a da kontinuirano poboljšavaju nacionalne strategije i javne politike u području sigurnosti i zdravlja na radu.

Što se tiče našeg ZZR-a, on se primjenjuje u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca, ali se ne odnosi na samozaposlene osobe, jer ne postoji odnos radnik - poslodavac. Međutim, moram naglasiti da samozaposlene osobe moraju znati da u slučaju kad

za njih poslove ili neke aktivnosti obavljaju osobe na radu, smatraju se poslodavcem i na njih se u potpunosti primjenjuje ZZR.

ZZR-om je propisano da je fizička osoba koja nije u radnom odnosu kod tog poslodavca, ali za njega obavlja određene aktivnosti, odnosno poslove: osobe na stručnom osposobljavanju za rad; osobe na sezonskom radu za obavljanje privremenih, odnosno povremenih sezonskih poslova u poljoprivredi; osobe koje rade na određenim poslovima u skladu s posebnim propisom; redoviti studenti i redoviti učenici srednjoškolske ustanove na radu u skladu s posebnim propisom; osobe koje rade kao volonteri, naučnici, studenti i učenici na praksi, osobe koje rade u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere i slično.

Uzmimo kao primjer samozaposlenu osobu, fizičku osobu - obrtnika, koji primi jednog ili više naučnika na praksu na temelju ugovora o naučovanju, zbog navedene činjenice više nije samozaposlena osoba, već postaje poslodavac.

Spomenuo bih i samozaposlene osobe u smislu obavljanja poslova na privremenim radilištima. Bitno je znati da samozaposlena osoba podliježe inspekcijskom nadzoru iz područja zaštite na radu ako obavlja posao na privremenom radilištu, što znači da je, kao izvođač radova, obvezna provoditi zaštitu na radu u skladu s propisima.

Napominjem da unutar EU-a nema jedinstvenog pristupa u obvezi primjene propisa iz zaštite na radu na samozaposlene osobe. Rješenja su različita, a Republika Slovenija je primjer države članice, u kojoj su obveze samozaposlenih osoba propisane zakonom. Ne bih rekao da u sadašnjem trenutku postoje indikatori za promjenu našeg zakonodavnog okvira, ali za eventualne izmjene potrebno je sustavno pratiti stanje u području zaštite na radu, savjetovati se s predstavnicima socijalnih partnera u vezi s politikom zaštite na radu te na osnovi relevantnih pokazatelja predlagati potrebne izmjene u sustavu zaštite na radu.

SIGURNOST: Svjedočimo rastućem trendu rada izvan ureda, iz vlastitog doma ili bilo kojeg dijela svijeta koji ima internet. Praksa drugih zemalja ukazuje na odgovarajuću regulaciju pitanja zaštite zdravlja i sigurnosti kod rada od kuće ili na izdvojenom mjestu rada, dok je u Hr-

vatskoj navedeno pitanje neregulirano. Imate li spoznaja o tom problemu?

BEROŠ: U vezi s radom od kuće, kao jedan od oblika radnog odnosa kod kojeg se rad obavlja na izdvojenom mjestu rada, poslodavac je primjenom općih načela prevencije i općih pravila zaštite na radu obavezan radniku omogućiti sigurno obavljanje posla te jednake uvjete rada kao i radnicima koji rade u prostorima poslodavca.

Zakon o radu (dalje: ZOR) omogućava da radnik u radnom odnosu poslove ne obavlja samo u prostorijama poslodavca već i na drugim mjestima. Takav se rad naziva rad na izdvojenom mjestu rada. Definiciju izdvojenog mjesta rada navodi Zakon o zaštiti na radu, koji definira izdvojeno mjesto rada kao mjesto rada u kojemu radnik ugovoreni posao obavlja kod kuće ili u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca.

Za obavljanje poslova od kuće radnika ili u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca sklapa se ugovor o radu u skladu s odredbom članka 17. ZOR-a, kojim se uređuju oblik i bitni sastojci ugovora o radu za obavljanje poslova na izdvojenom mjestu rada. Poslodavac je dužan osigurati radniku sigurne uvjete rada, a radnik je dužan držati se svih sigurnosnih i zdravstvenih mjera u skladu s posebnim zakonima i drugim propisima.

Radni odnos je ugovorni odnos između poslodavca i radnika, pri čemu sklapanje ugovora o radu podrazumijeva postojanje volje objiju ugovornih strana o bitnim sastojcima ugovora o radu te smo mišljenja da prilikom sklapanja ugovora o radu poslodavac u suradnji s radnikom razmatra ispunjavanje uvjeta zaštite na radu, a što u skladu s navedenim može uključivati i pregled u prostoru u kojem će radnik obavljati rad.

Ugovor o radu za obavljanje poslova kod kuće radnika ili u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca, osim obveznog sadržaja koji je propisan, mora između ostalog sadržavati i dodatne podatke o strojevima, alatima i opremi za obavljanje poslova koje je poslodavac dužan nabaviti, instalirati i održavati odnosno uporabiti vlastitih strojeva, alata i druge opreme radnika i naknadi troškova u vezi s navedenim. Pri tome su radnik i poslodavac potpuno slobodni u ugo-

varanju naknade odnosno načina obračuna troška npr. vlastite opreme, električne energije, interneta i drugih troškova.

Odredbe ZZR-a primjenjuju se u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca. Prema tome, na rad kod kuće u kojem radnici obavljaju poslove za poslodavca na izdvojenom mjestu rada, poslodavac je također obavezan primjenjivati odredbe ZZR-a i propisa donesenih na temelju ZZR-a te provoditi i osigurati pravila zaštite na radu kod kuće radnika na jednak način kao da radnik posao obavlja u prostoru poslodavca.

Temeljna je obveza poslodavca u odnosu na radnika koji radi od kuće provoditi opća načela prevencije kao što su izbjegavanje rizika, prilagođavanje radnika u vezi s oblikovanjem mjesta rada i izborom radne opreme, načinom rada i sl. Jednako tako, poslodavac je u obvezi, u odnosu na radnika koji obavlja posao kod kuće, primjenjivati opća pravila zaštite na radu (kao što su primjerice zaštita od mehaničkih opasnosti, zaštita od udara električne struje, sprječavanje nastanka požara i eksplozije, osiguranje potrebne radne površine i radnog prostora, zaštitu od buke i vibracija i sl.).

SIGURNOST: Pojava novih zanimanja i novih načina rada, sve veći broj novih vrsta radnih mjesta i oblika rada (u područjima kao što su podugovaranje, digitalni rad, masovni rad putem interneta, rad na zahtjev, ekonomija dijeljenja i ekonomija platformi) predstavljaju nove rizike. Kako na tom području djelovati preventivno?

BEROŠ: Da ponovim, odredbe ZZR-a primjenjuju se u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca. Državni inspektorat, inspektori rada za nadzor u području zaštite na radu obavljaju nadzore nad provedbom odredbi ZZR-a kod poslodavaca koji zapošljavaju radnike i obavljaju poslove kao posrednici putem platformi za dostavu ili taxi prijevoz.

Poznato je da platformski radnici uglavnom obavljaju poslove taxi prijevoza i dostave. Navedeni poslovi se dobrim dijelom obavljaju u prometu, zbog čega se u tom dijelu treba držati odredbi Zakona o sigurnosti prometa na cestama (N.N. br. 67/08., 48/10., 74/11., 80/13., 158/13., 92/14., 64/15., 108/17., 70/19., 42/20.), a nadzor sudionika u prometu obavljaju policijski službenici.

Rad na digitalnim internetskim platformama nosi rizike poput izloženosti mehaničkim opasnostima (vozila u prometu), izloženost fizikalnim štetnostima i naporima, trajne izloženosti elektromagnetskim poljima, vizualni umor te probleme s mišićno-koštanim sustavom. Psihosocijalni rizici uključuju izoliranost, stres, tehnološki stres, ovisnost o tehnologiji, preopterećenost informacijama te zlostavljanje na internetu.

Radnici na dostavi, koju obavljaju biciklima i motociklima, najizloženiji su opasnostima, štetnostima i naporima.

Primjena odredbi ZZR-a ovisi o načinu obavljanja platformskog rada, jer se dio takvih poslova obavlja putem zasnovanog ugovora o radu, a dio obavljaju samozaposlene osobe ili druge osobe (npr. studenti putem ugovora o obavljanju studentskih poslova, građani putem sklopljenih obvezno-pravnih ugovora). Odredbe ZZR-a ne odnose se na obrtnika koji obrt obavlja sam kao niti na poslodavca kojeg zastupa jedna fizička osoba a koja je ujedno i jedini radnik kod poslodavca.

Još jednom podsjećamo da poslodavci moraju provoditi zaštitu na radu na temelju općih načela prevencije, u skladu s odredbom članka 11. ZZR-a.

SIGURNOST: Kako ocjenjujete rad ovlaštenih osoba za poslove zaštite na radu u Republici Hrvatskoj?

BEROŠ: Inspekcija rada svoje djelovanje provodi u skladu s propisima i Planom i programom rada Državnog inspektorata. No, prema saznanjima vezanim uz Nacionalni plan zaštite na radu za razdoblje od 2021. do 2027. godine, koji je u izradi, planirane su mjere i aktivnosti kojima će se ostvariti kontinuirano poboljšanje i unapređivanje stanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu u Republici Hrvatskoj, a jedna od mjera je i podizanje kvalitete rada i razine odgovornosti ovlaštenih osoba za obavljanje poslova zaštite na radu uz nastavak provođenja nadzora nad radom ovlaštenih osoba za poslove zaštite na radu i analiza stanja te razmatranje kriterija za dobivanje ovlaštenja i moguću reviziju sustava ovlaštenja.

Već sam spomenuo, ali ću još jednom ponoviti, da je za učinkovitu provedbu propisa, preventivne aktivnosti, kao i za unapređivanje cjelokupnog područja zaštite na radu, od osobitog

značaja stručan i profesionalan rad ovlaštenih osoba za obavljanje poslova zaštite na radu.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike rješava zahtjeve za davanje ovlaštenja za obavljanje poslova zaštite na radu te obavlja redovne nadzore nad radom ovlaštenih osoba - provjeravanjem kadrovskih i tehničkih kapaciteta, provjerom načina rada i primjene Poslovnika o postupcima, uvjetima i metodama obavljanja poslova zaštite na radu, a prema rješenjima o izdanim ovlaštenjima. U vezi s time razmatrat će se i revidirati kriteriji za obavljanje pojedinih poslova ovlaštenih osoba.

Osobe ovlaštene za obavljanje poslova zaštite na radu obvezne su poslove zaštite na radu obavljati u skladu s odredbama ZZR-a i drugih propisa zaštite na radu. U slučaju da poslove zaštite na radu ne obavljaju u skladu s odredbama ZZR-a i drugih propisa zaštite na radu, kaznit će se novčanom kaznom u skladu s odredbama ZZR-a. U razdoblju od 2018. do 2020. godine, inspektori rada su ovlaštenim osobama izrekli 71 novčanu kaznu na mjestu počinjenja prekršaja.

SIGURNOST: Predstavnici inspekcije rada za područje zaštite na radu sudjeluju u radu EU Odbora viših inspektora rada (Senior Labour Inspectors' Committee - SLIC) i njegovih radnih grupa. Koje teme dominiraju?

BEROŠ: Zadnja sjednica SLIC-a održana je u svibnju ove godine. Ta sjednica bila je važna sjednica jer je prihvaćen Plan rada za razdoblje 2021. do 2027. te su određene promjene u organizacijskoj strukturi radnih grupa. Od značajnih tema istaknuo bih obavljanje inspeksijskih nadzora u okruženju epidemije COVID-19 bolesti, evaluaciju nacionalnih inspekcija rada, razvoj novih i boljih alata za planiranje i obavljanje nadzora, zaštitu na radu u vezi s novim oblicima rada i pri korištenju novih tehnologija (roboti) te vidljivost SLIC-a prema javnosti. Također moram spomenuti i cjelodnevnu raspravu u vezi s radom na daljinu (teleworking) i o psihosocijalnim rizicima na mjestima rada.

Za nas je posebno značajna odluka da će se u skladu s Planom rada SLIC-a provoditi kampanja u vezi s prevencijom bolesti mišićno-koštanog sustava (MSD) i to u pet djelatnosti (zdravstvo i starački domovi, prijevoz i prenošenje tereta, gra-

dilišta, proizvodnja hrane i pića te frizeri). Kampanja će se provesti u 2022. godini, a završno izvješće (SLIC za EK) pripremiti u studenom 2022. godine.

SIGURNOST: Koji su ključni izazovi za inspekciju zaštite na radu u narednom razdoblju?

BEROŠ: Ključni izazovi inspekcije rada povezani su sa sprječavanjem ozljeda na radu, profesionalnih bolesti te drugih bolesti koje su u vezi s radom i radnim okolišem, kao i osiguranje dostojanstvenih uvjeta rada. Uz navedeno, poseban izazov predstavlja sudjelovanje inspektora rada u Odboru viših inspektora rada pri Europskoj komisiji (Senior Labour Inspectors' Committee - SLIC) i provođenje zajedničkih inspekcijskih aktivnosti, naročito u vezi s unaprjeđivanjem zajedničkih načela za rad i metoda za ocjenu nacionalnih inspekcijskih sustava u vezi s tim načelima, kontinuiranog sudjelovanja u stručnim timovima za evaluaciju rada drugih EU inspekcija rada, o čemu se izvještava Europska komisija, provođenje zajedničkih inspekcijskih kampanja radi ujednačavanja inspekcijske prakse i razmjene iskustava te suradnje s ciljem poboljšanja EU propisa u području zaštite na radu. Kako bismo uspješno odgovorili na izazove, potrebno je ostvariti transparentniju komunikaciju sa socijalnim partnerima i zainteresiranom javnosti, a s obzirom na dobnu strukturu inspektora rada potrebno je jačanje administrativnih kapaciteta kako bi se osigurao prijenos znanja i iskustva dobre prakse.

SIGURNOST: Što biste poručili ključnim dionicima u području zaštite na radu?

BEROŠ: U području zaštite na radu vrijedi ona narodna, bolje spriječiti nego liječiti. Izdat-

ke povezane sa zaštitom na radu ne bismo smjeli gledati kao trošak. Treba čim više govoriti o značaju prevencije i posljedicama nepoštovanja propisa na osobu i društvo u cijelosti. Također, treba promovirati zaštitu na radu kroz aktivnosti svih institucionalnih dionika i socijalnih partnera u području sigurnosti i zdravlja na radu, a aktivnosti su u prvom redu usmjerene na podizanje svijesti o značaju prevencije u zaštiti na radu i zaštiti zdravlja na radu i to kontinuiranim i aktivnim dijalogom i angažmanom svih sudionika sustava zaštite na radu, s ciljem smanjivanja rizika te boljom edukacijom i komunikacijom svih sudionika sustava zaštite na radu osigurati ranije otkrivanje, odnosno smanjenje postojećih rizika, kroz uvođenje novih, modernijih tehnologija i materijala. Svim ključnim sudionicima zaštite na radu, a to su poslodavci i radnici te njihovi predstavnici, zatim stručnjaci zaštite na radu i tvrtke ovlaštene za obavljanje poslova zaštite na radu, treba omogućiti točne, pravodobne i lako razumljive informacije iz područja zaštite na radu: novosti u propisima, administrativnim postupcima, informacije o mogućnostima edukacije i usavršavanja, potrebama poduzetnika i radnika, o događanjima kojima je cilj unapređivanje zaštite na radu i očuvanje zdravlja radnika, učiniti statističke podatke i analize dostupnima, kao i informacije o rizicima na radu, prevenciji, te primjere dobre prakse koje vode prema višim standardima zaštite.

SIGURNOST: Zahvaljujem Vam na razgovoru i želim daljnji uspješan rad, s ciljem poboljšanja i unapređivanja zaštite na radu, kao područja od posebnog društvenog interesa, jer su sigurni i zdravi radni uvjeti, jedno od osnovnih ljudskih prava i pretpostavka gospodarskog rasta te stabilnosti zdravstvenog i mirovinskog sustava.

*Urednik rubrike Gost-urednik:
mr. sig. Vitomir Begović*